

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica V. post epiphaniam

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

minus non confringet, & linum fumigans non extinguet, Es. 42. v. 3.

II. *Maris tranquillatione*, quæ describitur

1. *Formaliter*. Nam increpavit, inquit Evangelista, ventos & mare. Marcus clarius exprimit quid dixerit v. 39. nimirum: file & obmutefce. Hoc ipso Dominum maris etiam se declaravit, juxta vaticinium Pl. 89. v. 26.

Xerxes compedes mari iniecit, & virgis illud castigari jussit, eò quod exercitum suum læserat, sed nihil profecit. Nos habemus Salvatorem, qui terminos mari præscripsit, Pl. 104. v. 9. cujus mandatum grandæ, nix, glacies & Spiritus procellarum efficiunt, Pl. 148. v. 8. imò qui pedibus mare calcat, & eidem velut aridæ inambulat, Matth. 14. v. 25.

2. *Finaliter*

1. *Ratione maris quiescentis*. Secuta enim est tranquillitas magna, ita ut ne femita quidem turbationis alicujus remanserit, quod aliàs tam citò fieri non solet. Decet

enim magnum, magna & miranda facere, inquit Origines, & post magnam calamitatem magna sequitur refocillatio. Notate hoc dilecti. Non semper nubila, Phœbus etiam post nubila rursus orietur, Tob. 3. v. 21. 22.

2. *Ratione populi presentis*, qui admirantur & prædicant hoc insigne miraculum, dicentes: quis est iste, cui venti & mare obediunt. Hic enim verus est miraculorum usus, ut cognoscamus Jesum Christum, Joh. 20. v. ult. Proinde peccant Calviniani & Jesuitæ, quando ex his & aliis miraculis Christi hominis majestatem & omnipotentiam videre nolunt, sed omnem planè communicationem idiomatum in hoc mysterio rejiciunt. Miracula enim, quæ propria & divinâ virtute operatus est in diebus carnis suæ, omnes verè pios clamare faciunt cum hominibus hæc ex hodierno Evangelio: Qualis hic est, cui venti & mare obediunt? Quiescite igitur, quotquot Majestatem Christi violare studetis, quiescite ab homine, cujus Spiritus in maribus ejus, & nescitis, quanti æstimandus sit, Esa. 2. v. 22.

Dominica V. post Epiphaniam.

Evangelium Matth. 13. vers. 24. 30.

Cum ingrederetur Susanna pomarium lavatura cum duabus puellis sub æstu diei, nil quicquam meruit periculi, & ut magis tuta lavare possit, puellis mandat, quas ad oleum & smegma afferendum ablegabat, ut ostia pomarii clauderent. Sed ecce duo senes sese absconderant in pomario, & absentibus

puellis concubicum sollicitant, quem ubi Susanna renuit, accusant ipsam adulterii cum juvene admissi, quare ad pœnam lapidationis innocentissima matrona condemnatur. Hist. Susa.

Huic pomario non absimilis est Ecclesia, quæ hortus conclusus dicitur in Cant. 4. v. 12. ibi fons patens domui David & habitan-

H 3

tibus

cibus Jerusalem in abluionem peccati & immundicie, Zach. 13. vers. 1. sed Diabolus se abscondit intra muros, & zizania spargit inter triticum. Ubi enim Christus habet templum suum, ibi etiam Diabolus sacellum ædificare solet, quod præsens Evangelii pericope satis abundè testatur.

Partes ejus tres sunt :

Prior continet spirituales agriculturam.

Altera zizaniorum mixturam.

Tertia famulorum curam.

J. J.

EXEGETIS.

Sicut Noah post exanthlatam navigationem agriculturam incipit, & vineas plantat, Gen. 9. v. 20. Ita Christus postquam ante octiduum cum discipulis suis navem conscenderat, quæ fluctibus ita cooperiebatur, ut parùm abesset, quin submergeretur. Jam de agricultura sermonem instituit, & parabolicè auditoribus suis mysteria regni cælorum sub hoc involucre differit, juxta vaticinium Pf. 78. v. 2.

Duo autem potissimùm circa I. parabolæ partem notanda sunt.

I. *Scopus*, ad quem collimat Christus, nimirum de regno cælorum proposuit sibi informare discipulos, ut patet ex frontispicio prælecti Evangelii.

Per regnum cælorum non intelligitur regnum gloriæ sed gratiæ, nimirum status Ecclesiæ militantis in hac vita, quæ regnum cælorum à Christo appellatur

1. *Ratione presentia*. Sicut enim in cælo regnat per gloriam: Ita in Ecclesia regnat per gratiam. Hæc est civitas illa, cu-

jus nomen, Dominus ibi, Ezech. 48. v. 35. vide etiam Esā. 31. v. 9.

2. *Ratione differentia*, quæ est inter regnum Christi, & regna mundi. Nam non sunt hic bona terrena, quæ periculis fortunæ subjacent, sed thesauri spirituales, justitia & pax & gaudium in Spiritu Sancto, Rom. 14. v. 17.

3. *Ratione coherentia*. Quia nemo potest esse civis in regno gloriæ, qui non fuit civis in regno gratiæ. Foris enim sunt canes, &c. Apoc. 22. v. 15.

Si igitur vel maximè abjecti sumus in mundo, hoc tamen nomine gaudere possumus, quod in regno cælorum cives sumus & domestici Dei, Eph. 2. v. 19.

II. *Sensus*. Tria enim occurrunt in hac prima parte, quæ explicatione indigent.

Primum est *consideratio hominis*, cui regnum cælorum comparatur. Hic est ipse Christus, vers. 37. qui filius hominis vocatur, quia in plenitudine temporis carnem humanam ex Maria virgine assumpsit, & filius hominis factus est, Ebr. 2. vers. 14. Hinc aliàs vocat se agricolam, Zach. 13. vers. 5. & filium agricolæ, Johan. 15. vers. 1. unde patet agriculturæ dignitas, quæ est 1. à Deo ordinata, Gen. 3. vers. 23. Sir. 8. vers. 16. 2. à Christo sanctificata, per parabolas, & ea quæ supra ex Zach. 13. vers. 5. & Johan. 15. v. 1. allegata sunt. 3. à magnis viris approbata, Genes. 9. vers. 20. cap. 26. vers. 12. Jud. 6. vers. 11. Ruth. 2. vers. 3. 2. Chron. 26. vers. 10. 1. Chron. 22. vers. 20. 4. sæpe sublimata, ut docet exemplum Gideonis, Jud. 6. vers. 14. Elisæi, 1. Reg. 19. vers. 19. Lucii Quinti Cincinnati, Præmislai & aliorum, qui ab aratro ad summa honorum fastigia evecti sunt.

Hæc

Hæc agricolis solatium præbent efficacissimum. Nam licet in statu vili & laborioso degant in his terris, sunt tamen in statu bono & honesto, qui Deo probatur, & si faciunt, quæ Sparta illa requirit, de benedictione divina certissimas promissiones habent, Pl. 65. vers. 10. seqq. Os. 2. v. 21. 22. Deut. 28. v. 3.

Secundum est *consideratio seminis*, per quod intelliguntur juxta ipsius Christi explicationem filii regni, v. 38. id est, pii & fideles, quos Deus Pater cælestis in filio adoptavit, & hæredes regni sui propter Christum constituit. Hi semen appellantur juxta stylum Scripturæ, quo omnes posterii Abrahami, quibus cum Deus sædus suum pepigit, & qui fidem eorum amplectuntur, hoc nomine ornantur, ut videre est Gen. 12. v. 7. c. 22. v. 17. Esa. 41. v. 8. Psal. 22. v. 31. causa est, quia ex verbo Dei tanquam immortalis semine regenerantur, 1. Pet. 1. v. 23. & filii Dei sunt, Joh. 1. v. 12.

Naturâ sumus filii iræ, Eph. 2. v. 3. ex immundo concepti semine, Pl. 51. v. 7. semen maledictum ab initio, nec timens aliquem, Sap. 12. v. 11. sed in Christo benedicto illo semine benedictionem hanc consecuti sumus, Gen. 22. v. 18. ut nunc dei mereamur filii regni, & in hac quidem vita beneficiorum Christi, quæ in regno gratiæ fidelibus suis per verbum & Sacramenta distribuit, participes reddimur, in altera verò regni gloriæ hæredes erimus. Hæc est gratia præveniens, Pl. 59. v. 11. quâ ipse bonum opus non solum in nobis incipit, Phil. 1. v. 6. sed etiam perficit, confirmat & consolidat, 1. Pet. 5. v. 10.

Tertium est *consideratio agri fertilis*, in quem semen spargitur. Ager ille mundus est, inquit Christus v. 38. quia Ecclesia est

in mundo, colligitur ex mundo, & per totum mundum dispergitur.

In V. T. terminis Judææ circumscripta erat, sed in N. T. totum mundum penetravit à mari ad mare, à flumine usque ad terminos orbis terrarum, Pl. 72. v. 8.

Nos etiam sumus pars agri, quo jam à tempore Lutheri bonum semen verbi cælestis disseminatur. Videte ne sterile sciat, & cum Jeremia sæpius ingemiscite: O Domine conserva nobis verbum tuum in gaudium & lætitiâ cordis nostri, Jerem. 15. vers. 16.

De Secundo.

Vidimus spiritualem Christi agriculturam. Videbimus etiam *Zizaniorum mixturam*. Describitur autem in Evangelio prælecto

I. *Causa principalis*, quæ est Diabolus. Nam cum dormirent homines, inquit Evangelista, venit hostis ejus, & seminavit zizania, inter triticum, & abiit. Quibus verbis ob oculos nobis ponitur Diaboli

1. *Truculentia*, dum primò hostis ejus, nempe Christi, & postea in genere hostis appellatur, quæ hostilitas ex paradiso originem trahit, Gen. 3. v. 15.

En hostem habemus, vos mei, qui noctes atque dies obambulat instar leonis rugientis, ut nos devoret, 1. Petr. 5. vers. 8. O igitur arma lucis apprehendite, & per preces sub tutelam Dei, vos committite, ut possitis stare contra insidias & tela nequissimi, Eph. 6. v. 11. 16.

Cum Patriarcha Jacob iram fratris sui perentisceret, ad cognatum suum confugit in Mesopotamiam, Gen. 28. v. 5. Hoc vos quoque observate, dilecti, & quia Diabolum

lum habetis adversarium, ad Christum confugite, qui frater & consanguineus noster factus est, & propterea in mundum venit, ut opera Diaboli destrueret, 1. Johan. 3. vers. 8.

2. *Prudentia.* Nocte enim venit hominibus dormientibus, inquit Christus, & hac phrasi maximam tam superiorum quam inferiorum socordiam indicat, quâ Satanas occasionem captat zizania sua hinc inde disseminandi. Quando enim Pastores sunt canes muti & non clamant, Esa. 56. v. 10. Magistratus conniver & gladium sine causa portat, Rom. 13. v. 4. Ceteri salutem & religionem nihil curant, dum aures à veritate avertunt, & ad fabulas convertuntur, 2. Tim. 4. v. 4. ibi: facili negotio hostis zizania sua disseminare potest. Ergo vigilate Pastores, Ezech. 3. v. 17. seqq. vigilate Magistri, Rom. 13. v. 4. vigilate omnes Christiani, Tob. 4. v. 6. & 20. Vigilat hostis & vos dormietis, clamat Augustinus. Resistite Diabolo & fugiet à vobis, Jacob. 4. vers. 7.

3. *Impudentia.* Nam spargit zizania ἀνὰ μέσον τῆς σίτης, mittit unter dem Weizen. Ita filii regni sunt rosæ inter spinas, Cant. 2. v. 2. & sicut oves in medio luporum, Matth. 10. v. 16. unde vera Christi Ecclesia comparatur convivio nuptiali, in quo deprehenditur homo non indutus veste nuptiali, Matth. 22. v. 11. ovili in quo oves & hædi, Joh. 10. v. 1. viti, in qua palmites fructificantes & arefcentes, Joh. 15. v. 1. domui magnæ, in qua vasa aurea & argentea, lignea & fictilia inveniuntur, 1. Tim. 3. v. 15. 2. Tim. 2. v. 20. Horto, in quo arbores justitiæ, Esa. 61. v. 3. & steriles, Matth. 3. v. 10. &c.

Caveamus, ne mixtione ista hypocritarum in visibili Ecclesiæ cœtu offendamur.

Dominus novit suos, 2. Tim. 2. v. 19. tandem apparebit, quid sit inter justum & impium, & inter servientem Deo, & non servientem ei, Mal. 3. v. 18.

4. *Insolentia.* Nam sparsis zizaniis abiit, quasi re bene gestâ, & tanquam spiritus superbus de fecunda messe sibi ipsi gratulatur. Interim homines decepti errorem suum non vident, sed palliant miseri, & zizania pro tritico venditant, sicut adultera, quæ tergit os suum & dicit: non sum operata malum, Prov. 30. v. 20. Prasertim autem subducit se Diabolus, quando conscientia evigilat, & deceptos trepidare sinit, dum in peccatis desperant. Ut Cain, Saul, Judas & alii. Nam delectatur perditione, Job. 41. v. 13.

II. *Causa materialis,* quid nimirum homo inimicus inter triticum seminaverit. Ita enim scribit Evangelista: Cum dormirent homines, venit hostis ejus, & seminavit zizania inter triticum. Per zizania intelliguntur ἡσὶ τῆς πονηρίας, ut Christus explicat, filii nequam, qui sunt ex patre Diabolo. Nam qui peccatum facit ex Diabolo est, 1. Joh. 3. v. 8. Venit autem sub hoc nomine vid. n. joh. 8. 44

1. *Turba heretica,* qui tam periculosos errores fovent & profitentur, quibus fundamenta fidei concutiuntur, 1. Timoth. 6. v. 3. Verbum eorum serpit ut cancer, 2. Tim. 2. v. 17. & ipsi turbant Ecclesiam, ut zizania triticum suffocare solent. Hoc didicerunt à patre Diabolo, qui homicidia fuit ab initio, Joh. 8. v. 44.

2. *Turba hypocritica,* quæ externæ sanctitatis studet, & interim cor multis peccatis inquinatum habet. Ore dicit Domine, Domine, Matth. 7. v. 21. sed corde maledicit, & abnegat Dominum, qui redemit nos, 2. Pet. 2. v. 1. Videamus, ne in ho-

rum

rum numero reperiamur, triticum simus non zizania, hoc sine conditi & redempti à Deo, ut ambulemus in bonis operibus, Eph. 2. v. 10. nam omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam ex Deo natus est, 1. Johan. 3. v. 9.

III. *Causa finalis*, quæ duplex hinc ponitur:

1. *Ut succrescant.* Sicut enim zizania plerumque felicitius crescunt quam triticum. Ita in hoc mundo florent impii, & veluti laurus viridis sese erigunt, Pl. 37. v. 35. Sed habent mercedem suam, Matth. 6. v. 2. Tu vide ut crescas in fide & agnitione Dei, & tandem perfectionem assequaris juxta mensuram ætatis plenitudinis Christi, Ephes. 4. vers. 13.

2. *Ut appareant.* Quamvis enim nocte seminat, tamen hoc sine seminat, ut zizania tandem appareant, & pestiferâ commixtione tritico damnum inferant: Novit enim Satanas, quàm facile per consortium impiorum pii quoque inficiantur, Sir. 13. v. 1. Proinde cautè ambulandum est in hoc mundo, & dum apparent zizania, hoc agant Christiani, ut fides eorum multò magis appareat coram hominibus, juxta Christi monitum, Matth. 5. v. 16.

De Tertio.

Restat pars tertia de famulorum cura & zelo ferventiori quoad purgandam Ecclesiam rapiuntur. Ubi examinanda sese offerunt

I. *Duplex questio.* Prima occupatur circa originationem, nam Domine, inquit, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde igitur habet zizania? Unde apparet, quando pii & fideles, in primis Ecclesiæ ministri afficiantur dolore, cum vident

zizania, id est, fanaticos errores, & scelera quævis contra Decalogum invalescere: Ah Domine, inquit, nonne bonum semen seminasti in agro tuo, unde igitur habet zizania? Eja Domine, bonum semen seminasti, sed quarta pars tantum fructificat. Culpa non est boni seminis, neque etiam seminantis, quod zizania crescunt, sed Diaboli & perversæ nostræ naturæ, quod suggestionibus diabolicis tam facile assentimur & obtemperamus, Os. 13. v. 9.

Altera occupatur circa *eradicationem.* Nam vis, inquit, ut eamus, & colligamur ea, quibus verbis promptam suam operam patrifamilias in evellendis zizaniis offerunt. Sed proficitur illa questio partim ex impatientia, quæ dolent labores suos, quos in spargendo bono semine fideliter collocant, tam malè cedere, & triticum per zizania suffocari, qui quidem zelus non est culpabilis, si in terminis sese continet, & sine studio propriæ vindictæ exercetur. Exempla vide Esa. 27. v. 4. Luc. 9. v. 54. Galat. 5. v. 12. partim ex carnali prudentia, quod putabant melius fore, si nulla omninò zizania in agro Ecclesiæ reperiantur, non ponderantes illud Pauli effatum 1. Cor. 11. v. 19. interim zelum servorum imitentur in Ecclesia Pastores, & zizania evellant verbo, Magistratus gladio, Patresfamilias virga sive baculo, Rom. 12. v. 7. 8.

II. *Duplex responsio*, quæ Paterfamilias

1. *Autorem denominat*, v. 28. qui zizania sparfit inter triticum. Hic non est Deus, ut Calviniani blasphemant contra expressa Scripturæ dicta, Psalm. 5. v. 5. Deut. 32. v. 4. Sirac. 15. v. 11. 12. Sed Diabolus, Sap. 2. v. 24. 2. Corinth. 4. v. 4. Hic seminavit in cor Caini zizania sanguinolentiæ, Genes. 4. v. 8. In cor Davidis zizania malæ concupiscentiæ,

2. Sam. 11. v. 2. in cor Ahabizania avaritiæ,
1. Reg. 21. v. 2. in cor Nabuchodonosoris zizania superbiæ, Dan. 4. v. 27. In cor Belzaris zizania luxuriæ, Dan. 5. v. 1. hinc dicitur κατ' ἐξουσίαν πονηρῶς, quia ad malum tentat & instigat homines, Jac. 1. v. 13. 14.

2. *Servorum consilium reprobatur*, vers. 29. ne simul eradicando lolium, eradicetur etiam triticum. Videte, quomodo Deus, Pater cœlestis in gratiam piorum malis parcat, eosdemque inter pios vivere permittat, ne forsan hi malis eorum quocumque modo implicentur, aliàs zizania jam dudum de mundo eradicata fuissent. Exemplo potest esse Sodomæ & Gomorrhæ, quæ incolumis perstitisset, si vel decem iusti ibidem reperti essent, Gen. 18. vers. 32. Ita propter unicum Moysen Israelitis in desertis peccantibus ad unum omnibus peperit, Exod. 32. v. 14. vide etiam Ezech. 22. v. 30.

3. *Voluntatem suam explicat*, quid fieri velit, wie er's will gehalten haben/

1. *Cum lolio*, cui deputat

1. *Terminum accretionis*, & finite crescere, inquit, usque ad messem, quo ipso longanimitatem & patientiam suam declarat. Nisi enim zizaniis subveniret Dei patientia, nec Matthæum de publicano Evangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum, nec Magdalenam de peccatrice penitentem Ecclesia possideret, inquit Augustinus. Imò hæc ratione pios exercet, omnis enim malus idèo vivit, ut corrigatur, aut per eum bonus exerceatur, quod iterum Augustinus loquitur. Sic gentes in terra Canaan noluit penitus extirpare Dominus, ut in ipsis experiretur Israel, num custodituri sint viam Domini, Jud. 2. v. 21. 22. Triticum sublatis ex agro zizaniis omnem pinguedinem terræ attrahit & torpescit: Ubi verò zizaniis in-

terspersum est, majori cum felicitate ac ferore & crescit & fructum producit, quia superflua terræ pinguedo ac humiditas nimia in zizaniarum alimoniam convertitur: Ita boni sublatis è medio impiis aut turgescunt, aut torpescunt, quando verò à malis quasi in palæstra exercentur, Corona ipsis splendidior aliquando obtinget, 2. Tim. 2. v. 5.

2. *Modum collectionis*. Nam tempore messis, inquit, dicam messoribus: Colligite primum zizania, & ligate in fasciculos. Per tempus messis consummatio seculi intelligitur, quæ messis dicitur, quia tunc omnes homines ut maturum frumentum metendi & refecandi sunt, Apoc. 14. v. 15. Messores sunt Angeli, v. 39. quorum opera Deus in extremo die zizania eradicabit, & in fasciculos colligabit, ut pares paribus socientur. Videbis ibi fasciculos tyrannorum, fasciculos hæreticorum, fasciculos furum, fasciculos adulterorum, fasciculos latronum, fasciculos uturariorum, &c. Nam æqualibus delictis pœnæ etiam æquales debentur, Sap. 3. v. 15.

3. *Finem combustionis*, nam in stagnum conjiciuntur ardentem sulphure, Apoc. 21. v. 8. ubi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur, Esa. 66. v. 24.

2. *Cum tritico*, quod in horreum vite æternæ reponetur, ubi pii semper erunt cum Domino, 1. Thess. 4. v. 17. flore bunt sicut sol, Matth. 13. v. 43. & sicut splendor firmamenti, Dan. 12. vers. 3. quod enim hîc in corruptione seminatum fuit, resurget in incorruptibilitate, quod in ignominia, resurget in gloria, 1. Cor. 15. v. 43.

Elaboremus igitur ut simus hîc de tritico, ut & olim esse possimus in hoc horreo: quicquid enim homo seminaverit, hoc etiam metet, Gal. 6. v. 7.